

N:o 11.

Ank. till Riksd. kansli den 21 februari 1899, kl. 1 e. m.

Betänkande, i anledning af väckt motion om särskild bevillning för jordbruksfastighet, som eges af bolag.

(2:a A.)

Uti en af herr *A. W. Styrlander* inom Andra Kammaren väckt motion, n:o 159, uti hvilken motions syfte tolf af sagda kammares ledamöter instämt, hemställes,

att Riksdagen ville vidtaga den förändringen i bevillningsförfordningen, att jordbruksfastighet, som eges af bolag, måtte åsättas en särskild bevillning till beloppet lika med den vanliga bevillningen af jordbruksfastighet, samt att denna bevillning under namn af »särskild bevillning för bolags jordbruksfastigheter» måtte i kronans räkenskaper föras i särskild kolumn.

Till stöd för detta förslag anför motionären:

»Gång efter annan hafva förslag framstälts att i någon mån söka råda bot på det samhällsfarliga, som ligger deruti, att bolagen i vårt land börja lägga under sig jordbruksfastigheter i sådan mängd, att den sjelfegande bondeklassen kommer att väsentligt förminskas. Det har hitintills varit hufvudsakligast Dalarne och Norrland, som med sina på skogar rika bondehemman mest varit föremål för bolagens förvärf, men åtskilliga tecken tyda på, att äfven mellersta och södra delarne af vårt land i en ganska snar framtid skola råka ut för samma olycka, om icke i tid kraftiga åtgärder deremot vidtagas. Riksdagen har ock fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet

på saken, och Kongl. Maj:t har genom vederbörande myndigheter sökt utreda frågan hvad beträffar Dalarne och Norrland. Ehuru denna utredning, som dock ingalunda kan anses vara fullt uttömmande, visar en högst oroväckande ökning i bolagens jordförvärf under de sista tio åren, torde likväl, om myndigheternas utlåtanden skola läggas till grund för det förslag, som kan väntas framkomma från Kongl. Maj:t, föga vara att hoppas, att förslaget skall blifva genomgripande och verksamt, hvarförutom det torde vara osäkert, om och när ett dylikt förslag kommer att föreläggas Riksdagen.

Under det man väntar på ett dylikt förslag, kunde Riksdagen, enligt min tanke, vidtaga en åtgärd, som skulle visa bolagen, att deras förvärf af jordbruksfastigheter icke kan ohejdadt få fortgå. Och denna åtgärd vore endast en följdriktig utveckling af beslut, som Riksdagen förr fattat.

Och denna åtgärd vore att strängare beskatta sådana jordbruksfastigheter, som förvärfvats af bolag. Detta system kan ju sägas redan vara infördt i vårt land, derigenom att fångeshandling, hvarigenom bolag förvärfvat fastighet, vid lagfart skall beläggas med dubbelt så hög stämpelavgift som andra fastigheter. Detta system innebär, enligt min tanke, icke heller någon orättfärdighet, ty dels har ett bolag lättare att åstadkomma köpesumman och således äfven stämpelavgiften än en enskild person, och dels ikläder sig, kan man säga, en enskild person, som sjelf bebor och sköter fastigheten, större förpligtelser mot sjelfva jorden än ett bolag, hvars hufvuduppgift måste vara att pressa ut så stor vinst som möjligt af densamma. Och om man ser frågan ur statens synpunkt, torde det få anses vara ett axiom, att en stat är lyckligare, friare och starkare, ju flere af dess individer ega en egen torfva.

Jag medgifver gerna, att mitt förslag icke är tillfyllestgörande, men jag är öfvertygad om, att något dermed kunde vinnas, och att det vore ett gif akt, som ej kunde missförstås.

Denna strängare beskattning af bolag, som förvärfvat jordbruksfastighet, borde tillämpas såväl vid förvärfvet af fastigheten som vid dess fortfarande besittning, d. v. s. utgå såväl med förhöjd stämpel vid lagfart som med förhöjd bevillning.

I en annan motion föreslår jag därför höjd stämpel å bolagsfångeshandling om köp af jordbruksfastighet.

Hvad beträffar den förhöjda bevillningen, torde det för närvarande icke vara lämpligt att sätta densamma högre än den bevillning, som nu utgår, enär ju bevillningen inverkar på andra utskylder.»

Motionären grundar sålunda sitt förslag om särskild bevilning för sådan jordbruksfastighet, som eges af bolag, å »det samhällsfarliga, som ligger deruti, att bolagen i vårt land börja lägga under sig jordbruksfastigheter i sådan mängd, att den sjelfegande bondeklassen kommer att väsentligt förminska». Deremot har motionären icke kunnat till stöd för sitt förslag hänvisa till något statens nuvarande behof af högre skatter. Ej heller har motionären lyckats uppvisa den föreslagna skatteförhöjningens öfverensstämmelse med de grundsatser, på hvilka vårt beskattningssystem hvilar. Den i gällande stämpelförordning förekommande bestämmelsen, att köpeafhandling, på grund hvaraf lagfart sökes för aktiebolag, som icke drifver bankrörelse, skall beläggas med förhöjd stämpelafgift, är ingalunda, såsom motionären anser, byggd på grundsatsen om en högre beskattning af sådana jordbruksfastigheter, som förvärfvats af bolag. Nämda bestämmelse, hvilken tillkom genom den vid 1883 års riksdag antagna stämpelförordning, grundades nemligen derpå, att, då aktiebolag, som förvärfvat fast egendom, i regel kunde antagas behålla densamma i sin hand under ojemförligt längre tid, än hvad förhållandet vore med enskilda personer, samt därför aktiebolag tillhörig fastighet långt mera sällan än enskildes fastigheter drabbades af stämpelskatt, det vore rättvist, att aktiebolag vid förvärf af fast egendom finge vidkännas en förhöjning i stämpelafgiften för fångeshandling.

Då utskottet således finner den föreslagna skatteförhöjningen hvarken vara af statens skattebehof påkallad eller öfverensstämmande med principerna för vårt beskattningssystem, ocb då derjemte, såsom motionären sjelf medgifver, det af honom afsedda ändamålet med denna skatteförhöjning icke lär genom densamma kunna vinnas, hemställer utskottet,

att herr Styrlanders förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 21 februari 1899.

På bevillningsutskottets vägnar:

H. CAVALLI.